

Eduskunnan puolustusvaliokunta

Poliisihallituksen asiantuntijalausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi eräiden kiinteistönhankintojen luvanvaraisuudesta

VIITE: Puolustusvaliokunta keskiviikko 26.03.2025 klo 09.30 / HE 2/2025 vp / Asiantuntijapyyntö

1 Lausuntopyyntö

Eduskunnan puolustusvaliokunta on pyytänyt Poliisihallituksen asiantuntijaa kuultavaksi ja kirjallista asiantuntijalausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi eräiden kiinteistönhankintojen luvanvaraisuudesta.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi eräiden kiinteistönhankintojen luvanvaraisuudesta annettua lakia.

Esityksen mukaan lakiin lisättäisiin uusi säännös luvan myöntämisen ehdottomista esteistä. Lupaa kiinteistön hankinnalle ei myönnettäisi henkilölle, jonka ainoan kansalaisuusvaltion tai kaikkien kansalaisuusvaltioiden Euroopan unionin neuvosto on päätöksessään todennut loukanneen toisen valtion alueellista koskemattomuutta, suvereniteettia ja itsenäisyyttä, jonka ainoan kansalaisuusvaltion tai kaikkien kansalaisuusvaltioiden vodaan arvioida aiheuttavan uhkaa Suomen kansalliselle turvallisuudelle ja jonka ainoan kansalaisuusvaltion on mahdollista käyttää kansalaisiaan Suomen kansalliselle turvallisuudelle aiheutuvan uhkan aiheuttamisessa. Valtioneuvoston asetuksella nimettäisiin säännöksessä tarkoitetut valtiot. Esityksen mukaan lupaa ei myöskään myönnettäisi, jos luovutuksensaajana on yhteisö, jonka kotipaikka on edellä tarkoitetun valtion alueella tai jonka omistus tai muu vastaava vaikutusvalta on valtion kansalaisella, kansalaisilla, kyseisen valtion alueelle rekisteröidyllä yhteisöllä tai näillä yhdessä.

Ehdotettua sääntelyä ei kuitenkaan sovellettaisi henkilöihin, joilla on kiinteistön hankinnan sekä luvan hakemisen hetkellä voimassa oleva pysyvä oleskelulupa Suomeen tai Suomen myöntämä pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen pysyvä EU-oleskelulupa, vaan henkilöön sovellettaisiin voimassa olevaa lupalakia.

Lakiin lisättäisiin säännös, jossa säädettäisiin valtiosopimukseen perustuvasta poikkeuksesta lupavelvollisuuteen tiettyjen Sveitsin valaliiton kansalaisten saamien luovutusten osalta. Lisäksi puolustusministeriö voisi vaatia luvan hakemista myös, jos voidaan arvioida, että kiinteistö on hankittu laissa tarkoitetun henkilön lukuun.

2 Poliisihallituksen lausunto

2.1 Yleistä

Hallituksen esitysluonnoksen tavoite eli Suomen kansallisen turvallisuuden parantaminen kiinteistöjen hankintaan ja hallintaan liittyvää lainsäädäntöä ajantasaistamalla on kannatettava. Turvallisuustilanne on muuttunut eräiden kiinteistönhankintojen luvanvaraisuudesta annetun lain säätämisen jälkeen. Vihamielisen laaja-alaisen vaikuttamisen uhkan Suomessa on Suojelupoliisin toimesta keväällä 2024 todettu laajentuvan ja lisääntyvän.

Valtiolla tulee olla laaja toimintavaltuus liittyen kansalliseen turvallisuuteen. Kansallista turvallisuutta koskevia uhkia voi olla hankala määritellä etukäteen. Uhka kansalliselle turvallisuudelle voi ilmetä myös kriittisen infrastruktuurin ja maa-alueiden omistussuhteisiin liittyvänä hyväksikäyttönä Suomea ja sen kansalaisia vastaan kriisitilanteissa.

On kuitenkin tärkeää, että kansallisen turvallisuuden parantamiseen tähtäävät toimenpiteet toteutetaan perusoikeuksia kunnioittaen. Perustelluista syistä omaisuuden suoja perusoikeutena pitäisi kansallisen turvallisuuden nojalla voida rajoittaa. Lisäksi kiinteistönhankinnassa ei ole samalla tavalla kysymys omaisuuden suojasta, kuin jo olemassa olevan kiinteistön omistussuhteessa.

Esitysluonnos ei myöskään ole syrjivä, koska kansallisen turvallisuuden varmistaminen vaikuttaisi olevan perustuslain 6 §:n tarkoittama hyväksyttävä peruste esitysluonnoksen tarkoittamalle ehdottomalle esteelle hankkia eräitä kyseisiä kiinteistöjä.

2.2 Vuokraaminen ja bulvaanitoiminta

Hallituksen esityksessä todetaan, ettei voida poissulkea, että ehdotetun lainsäädännön myötä muiden hallinnanmuotojen, kuten vuokraamistoiminnan sekä bulvaanien kautta tapahtuva kiinteistönhankinta lisääntyisi. Bulvaanien lisäksi kauppojen läpinäkyvyyden voidaan arvioida vähentyvän ja omistusjärjestelyjen monimutkaistuvan, minkä esityksessä arvioidaan vaikeuttavan kiinteistönhankintojen valvontaa ja lisäävän henkilöresurssitarvetta eri viranomaisissa. Esitetyt muutokset saattavat myös lisätä tiedonsaanti- pyyntöjä koskien poliisilla olevia tietoja. Lain vaikutukset saattavat näkyä vasta vuosien päästä, jos kiellon piirissä olevan valtion kansalaisten maahantuloon liittyviä rajoituksia poistetaan. Lisäksi resurssitarpeeseen vaikuttaa myös se, kuinka aktiivista kiinteistöhallinnon kiellon piirissä olevan valtion kansalaisten ja yhteisöjen kiinteistönhankinta tulee olemaan.

Lisäksi tulee kiinnittää huomiota siihen, että myös vuokraamalla haltuun saatu kiinteistö voi mahdollistaa monenlaisen, myös laittoman toiminnan harjoittamisen kiinteistössä. Kiinteistöjä voi tosiallisesti hallita myös hankkimalla ja omistamalla osakkeita. Tähänkin pitäisi pystyä puuttumaan vastaavin rajoittavin keinoin kuin kiinteistöjen kohdalla, mikäli esimerkiksi kansallinen turvallisuus on vaarassa.

Jälkikäteiseksi puuttumismahdollisuudeksi on hallituksen esityksessä esitetty turvalunastuslain käyttö, joka ei kuitenkaan tule kyseeseen, mikäli kiinteistö aiheuttaisi uhkaa, joka ei yllä yleisen tarpeen vaatimuksen asettamalle tasolle. Näin ollen turvalunastuslain käytön sekä tilanteen, jossa lupa alun perin olisi evätty, jos tiedossa olisi ollut epäämisen perusteen muodostavat seikat, välimaastoon vaikuttaa jäävän aukko. Tämän aukon poistamiseksi turvallisuusviranomaisten ja mahdollisesti lainvalmistelijankin on jatkettava työtä.

2.3 Tiedonsaantioikeuden laajentaminen

Kannatettavaa on se, että tiedonsaantioikeutta esitetään laajennettavaksi siten, että Puolustusministeriöllä on tiedonsaantioikeus *poliisilta* keskusrikospoliisin sijaan sekä se, että tiedonsaantioikeus kattaa rahanpesurekisterin sijaan myös rahanpesurekisterin ulkopuolisen tiedon.

On hyvin mahdollista, että tämä uusi sääntely lisää poliisin työmäärää niin lausuntojen (tiedonluovutus) kuin rikostorjuntatehtävien osalta. Työmäärän lisääntymistä ja sen vaatimaa resurssitarvetta ei hallituksen esityksen vaikutusarvioinnissa ole huomioitu. Tiedonluovutustehtäviin voidaan arvioida menevän ehkä noin yhden henkilötyövuoden verran resurssia. Rikostorjuntatehtävien osalta edes alustavaa arviota ei voida edellä mainituin perustein antaa.

Tiedonsaantioikeuden laajentaminen on perusteltua, mikäli tiedonluovutuksen voidaan katsoa olevan yleisten, rekisteritietojen käyttämiseen ja luovuttamiseen liittyvien periaatteiden mukaisesti mahdollista.

Mahdollisessa tiedonluovutussääntelyssä tulisi tällöin pyrkiä tarkkarajaisuuteen sekä selkeästi huomioida se, että myös luovutuksensaajan osalta säädettäisiin vähintään vastavasti rekisteröidyn tarkastusoikeudesta siten, kuin poliisin osalta on säädetty kyseisiin tietoihin. Tällä hetkellä poliisin henkilötietolaissa (Laki henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa (616/2019) ja rikosasioiden tietosuojalaissa (Laki henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä 1054/2018) on rajattu rekisteröidyn suoraa tarkistusoikeutta tiettyihin poliisin tietoihin, jolloin tarkastusoikeus toteutetaan välillisesti Tietosuojavaltuutetun toimesta.

Visa Weckström, Poliisilakimies

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Poliisi 25.03.2025 klo 11:38. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

Jakelu

Eduskunnan puolustusvaliokunta

Tiedoksi

Poliisihallitus/Esikunta

Poliisihallitus

Vuorimiehentie 3, PL 1000, 02151 Espoo

kirjaamo.poliisihallitus@poliisi.fi

Puhelin +358 295 480 181, Faksi +358 295 411 780, poliisi.fi